Nacionalinės teisės aktai

Španjolska

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie Ispanijos teisinę sistemą ir bendra šalies teisinės tvarkos apžvalga.

Ispanijos teisės šaltiniai

Ispanijos teisės šaltiniai nurodyti Civilinio kodekso (isp. *Código Civil*) 1 straipsnyje:

Ispanijos teisinė tvarka grindžiama įstatymais, papročiais ir bendraisiais teisės principais.

Nuostatos, kurios prieštarauja aukštesnės galios nuostatai, teisiškai negalioja.

Paprotys taikomas tik nesant taikytino įstatymo, jei jis neprieštarauja viešajai tvarkai ar moralei ir jį galima įrodyti.

Teisinė praktika, kuria ne tik aiškinama valios išraiška, laikoma papročiais.

Nesant taikytino įstatymo ar papročio, taikomi bendrieji teisės principai, nepažeidžiant jų vaidmens pagrindžiant teisinę tvarką.

Tarptautinėse sutartyse numatytos teisės normos Ispanijoje tiesiogiai taikomos tik tada, kai jos tampa valstybės teisinės tvarkos dalimi visą jų tekstą paskelbus Oficialiajame valstybės leidinyje (isp. *Boletín Oficial del Estado*).

Teismų praktika papildo teisinę tvarką doktrina, kurią bėgant laikui suformavo Aukščiausiasis Teismas (isp. *Tribunal Supremo*), aiškindamas ir taikydamas įstatymus, papročius ir bendruosius teisės principus.

Ispanijos teisėjai ir teismai, kurie turi vadovautis tik Konstitucija ir teisinės valstybės principu, yra įpareigoti priimti sprendimą kiekvienoje nagrinėjamoje byloje, remdamiesi suformuota šaltinių sistema tam sprendimui pagrįsti.

Teisinių priemonių rūšys

Konstitucija – aukščiausias Ispanijos valstybės įstatymas, kurio turi laikytis visos valdžios institucijos ir piliečiai. Bet kokia nuostata ar aktas, kurie prieštarauja Konstitucijai, teisiškai negalioja. Konstitucijos turinį sudaro dvi aiškiai atskirtos dalys: a) teisės doktrina ir b) pagrindiniai įstatymai.

Tarptautinės sutartys – tam tikrų tarptautinės teisės subjektų sudaryti rašytiniai susitarimai, reglamentuojami tarptautine teise. Jas gali sudaryti viena arba daugiau susijusių teisinių priemonių, nepriklausomai nuo jų pavadinimo. Tarptautinės sutartys, kurios buvo pasirašytos ir oficialiai paskelbtos Ispanijoje, tampa vidaus teisinės tvarkos dalimi.

Autonomijos statutai – pagrindinės Ispanijos institucinės normos, taikomos atskiroms autonominėms sritims ir pripažintos 1978 m. Ispanijos Konstitucijoje. Jos priimamos pagrindiniu įstatymu. Jose nurodomas bent jau autonominės srities pavadinimas, jos teritorinės ribos, autonominių institucijų pavadinimai, organizacinė struktūra ir buveinės, taip pat šioms institucijoms suteikti įgaliojimai. Autonomijos statutai nėra nei suvereniteto išraiška, nei *konstitucija*, nes jie nebuvo priimti pagal pradinius konstitucinius įgaliojimus (kurie nebuvo suteikti teritorijoms, kurios tapo autonominėmis sritimis). Jie egzistuoja dėl to, kad yra pripažįstami valstybės, tačiau autonomijos principas jokiais atvejais negali pakenkti vieningumo principui.

Įstatymai Ispanijoje yra įvairių rūšių įstatymų.

Pagrindiniai įstatymai – tai įstatymai, kuriais įgyvendinamos pagrindinės teisės ir laisvės, priimami autonomijos statutai ir nustatoma teisinė tvarka, kuria reglamentuojama bendroji rinkimų sistema, taip pat kiti Konstitucijoje numatyti įstatymai.

Paprastieji įstatymai – jais reglamentuojami klausimai, kurie nėra reglamentuojami pagrindiniais įstatymais.

Įstatyminiai dekretai – teisės aktų nuostatos tam tikrais klausimais, kurias priima Vyriausybė įgyvendindama Parlamento (isp. *Cortes Generales*) suteiktus įgaliojimus.

Įstatyminiai potvarkiai – laikinos teisės aktų nuostatos, kurias Vyriausybė priima esant išimtiniam ir neatidėliotinam poreikiui; šios nuostatos neturi įtakos teisinei tvarkai, kuria reglamentuojamos pagrindinės valstybės institucijos, Konstitucijos pirmoje antraštinėje dalyje numatytoms piliečių teisėms, laisvėms ir pareigoms, teisinei tvarkai, kuria reglamentuojamos autonominės sritys, ar teisinei tvarkai, kuria reglamentuojama bendroji rinkimų sistema. Įstatyminiai potvarkiai per trisdešimt dienų nuo priėmimo turi būti pateikiami apsvarstyti ir balsuoti visam Deputatų Kongresui (isp. *Congreso de los Diputados*).

Norminiai teisės aktai – vykdomosios valdžios institucijos priimtos bendros teisės normos. Teisės normų hierarchijoje jie yra žemiau nei įstatymai ir, kalbant paprastai, juos įgyvendina.

Papročiai apibrėžiami kaip „taisyklių, grindžiamų paprastai nuolat pasikartojančiais vienodais veiksmais, rinkinys“. Kad papročiu būtų išreikšta bendra ir savaiminė valia, jis turi būti plačiai paplitęs, nekintantis, vienodas ir ilgalaikis.

Bendrieji teisės principai – bendros norminės nuostatos, kurios, nors nėra oficialiai įtrauktos į teisinę tvarką, laikomos tos tvarkos dalimi, nes jomis grindžiamos kitos konkrečios norminės nuostatos arba abstrakčiai išreiškiamas tokių nuostatų grupės turinys. Jie naudojami teisinėms spragoms pašalinti arba teisės normoms aiškinti.

Teismų praktiką sudaro dviejų rūšių sprendimai (priimti Aukščiausiojo Teismo arba, dėl tam tikrų klausimų, dėl kurių jurisdikcija apribota autonomine sritimi, – tos autonominės srities Aukštojo Teisingumo Teismo (isp. *Tribunal Superior de Justicia*)), kuriuose vienodai išaiškinama teisės norma. Jei teisėjas ar teismas nukrypsta nuo Aukščiausiojo Teismo suformuotos doktrinos, sprendimas nėra automatiškai pripažįstamas negaliojančiu, tačiau yra pagrindas teikti kasacinį skundą. Nepaisant to, ir Aukščiausiasis Teismas, ir konkrečios autonominės srities Aukštasis Teisingumo Teismas esant pagrįstų priežasčių gali bet kada nukrypti nuo nusistovėjusios teismų praktikos ir suformuoti naują teismų praktiką.

Teisės normų hierarchija

Ispanijos civilinio kodekso 1.2 straipsnyje nustatyta, kad nuostatos, kurios prieštarauja aukštesnės galios nuostatai, teisiškai negalioja. Tai reiškia, kad būtina nustatyti teisės normų hierarchiją. Šiuo tikslu Ispanijos Konstitucijoje reglamentuotas įvairių normų tarpusavio ryšys ir jų hierarchiniai ir jurisdikciniai ryšiai.

Pagal Konstituciją Ispanijos teisės normų hierarchija yra tokia:

Konstitucija

Tarptautinės sutartys

Įstatymai šia tvarka: pagrindiniai įstatymai, paprastieji įstatymai ir įstatymo galią turintys teisės aktai (įskaitant Karaliaus įstatyminius potvarkius ir Karaliaus įstatyminius dekretus); įstatymų hierarchijos nėra, tačiau skiriasi su jais susijusios procedūros ir jų taikymo sritys

Įstatymų vykdomosios valdžios priimti teisės aktai, kurie turi savo hierarchiją priklausomai nuo juos priėmusios institucijos (Karaliaus dekretai, ministrų įsakymai ir pan.)

Be to, yra nustatytas jurisdikcijos principas dėl įvairių autonominių sričių parlamentų priimtų teisės aktų (regioninės valdžios dekretų, regioninės valdžios įsakymų ir pan.).
Teisėjai ir teismai negali taikyti norminių teisės aktų ar kitų nuostatų, kurie prieštarauja Konstitucijai, įstatymams ar normų hierarchijos principui.

Institucinė struktūra

Už teisės normų priėmimą atsakingos institucijos

Ispanijos institucinė struktūra grindžiama valdžių padalijimo principu: įstatymų leidžiamoji valdžia yra suteikta Ispanijos parlamentui ir šalies autonominių sričių teisėkūros asamblėjoms.
Vyriausybei valstybės lygmeniu ir kiekvienoje autonominėje srityje priklauso įstatymų vykdomoji valdžia, įskaitant įgaliojimus priimti teisės aktus; kartais Vyriausybė įgyvendina įstatymų leidžiamąją valdžią, kurią jai deleguoja Parlamentas.
Vietos valdžios institucijos neturi įstatymų leidžiamosios valdžios, tačiau turi įgaliojimus priimti teisės aktus ir tuos įgaliojimus jos dažniausiai įgyvendina priimdamos savivaldybės potvarkius.
Teisėkūros iniciatyvą turi Vyriausybė, Kongresas ir Senatas, autonominių sričių asamblėjos ir tam tikrais atvejais visuomenė.

Sprendimų priėmimo procesas

Tarptautinės sutartys: yra trys priėmimo priemonės priklausomai nuo klausimų, kurie reglamentuojami sutartimi.
Pirma, pagrindiniame įstatyme leidžiama pasirašyti sutartis, kai tarptautinei organizacijai ar institucijai pavesta įgyvendinti iš Konstitucijos kylančią kompetenciją.
Antra, esant išankstiniam Parlamento leidimui Vyriausybė gali duoti valstybės sutikimą pasirašyti šias teisiškai privalomas sutartis ar susitarimus: politines sutartis, karines sutartis ar susitarimus, sutartis ar susitarimus, turinčius įtakos valstybės teritoriniam vientisumui ar pirmoje antraštinėje dalyje nustatytoms pagrindinėms teisėms ir pareigoms, sutartis ar susitarimus, kuriuose nustatomi finansiniai įpareigojimai mokesčių institucijoms, ir sutartis ar susitarimus, dėl kurių reikia iš dalies keisti įstatymą ar nuo jo nukrypti, arba kuriems įgyvendinti reikalingos teisėkūros priemonės.
Galiausiai, sutartims visais kitais klausimais taikomas vienintelis reikalavimas – po sutarties pasirašymo iš karto apie tai informuoti Kongresą ir Senatą.
Tarptautinės sutartys, kurios buvo pasirašytos ir oficialiai paskelbtos Ispanijoje, tampa vidaus teisinės tvarkos dalimi. Nukrypti nuo sutarčių nuostatų, jas iš dalies keisti ar sustabdyti jų galiojimą galima tik pačioje sutartyje nurodyta tvarka arba atsižvelgiant į bendrąsias tarptautinės teisės normas. Tarptautinės sutartys ir susitarimai gali būti nutraukti pagal tą pačią procedūrą, kuri taikoma jas priimant.
Įstatymai
Įstatymų projektus tvirtina Ministrų taryba (isp. *Consejo de Ministros*), ji juos teikia Kongresui kartu su jų priėmimo priežasčių paaiškinimu ir reikalingu teisiniu pagrindu, kad Kongresas dėl jų galėtų priimti sprendimą.
Autonominių sričių atveju įstatymų projektus tvirtina atitinkamos ministrų tarybos; tada įstatymų projektai ta pačia tvarka teikiami atitinkamos autonominės srities teisėkūros asamblėjai.
Kongresui patvirtinus paprastojo ar pagrindinio įstatymo projektą, Kongreso pirmininkas nedelsdamas jį perduoda Senato pirmininkui, o pastarasis įstatymo projektą teikia Senatui apsvarstyti. Senatas per du mėnesius nuo įstatymo projekto gavimo gali pasinaudoti savo veto teise arba priimti pakeitimus.
Pasinaudojimui veto teise turi pritarti absoliuti dauguma.
Įstatymo projektas Karaliui gali būti pateiktas, kad šis dėl jo pritartų, tik tada, kai Kongresas patvirtina pradinį įstatymo projektą (veto atveju būtina absoliuti balsų dauguma; praėjus dviem mėnesiams nuo įstatymo projekto pateikimo pakanka paprastos balsų daugumos) arba surengia balsavimą dėl pakeitimų ir su jais sutinka arba nesutinka paprasta balsų dauguma. Įstatymų projektų, kuriuos Vyriausybė arba Kongresas pripažino skubiais, atveju, dviejų mėnesių laikotarpis, per kurį Senatas gali pasinaudoti veto teise arba pakeisti įstatymo projektą, sutrumpinamas iki dvidešimties kalendorinių dienų.
Parlamento priimti įstatymai teikiami Karaliui, o pastarasis per penkiolika dienų nuo priėmimo juos patvirtina, priima ir nurodo paskelbti.
Pagrindiniai įstatymai: pagrindiniams įstatymams priimti, iš dalies pakeisti ar nuo jų nukrypti reikalinga absoliuti Kongreso narių balsų dauguma per galutinį balsavimą dėl viso įstatymo projekto.
Norminiai aktai: jų priėmimo procedūra nurodyta toliau.
Norminių aktų priėmimą inicijuoja atitinkamas politikos formavimo padalinys parengdamas atitinkamą akto projektą; šis projektas teikiamas kartu su ataskaita dėl norminio akto poreikio ir tinkamumo, taip pat finansine ataskaita, kurioje pateiktas susijusių išlaidų įvertinimas.
Rengiant norminio akto projektą, be ataskaitų, išvadų ir išankstinių privalomų patvirtinimų būtina užsakyti visus tyrimus ir konsultacijas, kurie reikalingi teksto tinkamumui ir teisėtumui užtikrinti. Visais atvejais prie norminių aktų turi būti pridedama juose nustatytų priemonių poveikio lytims ataskaita.
Jei nuostata daro poveikį teisėtoms piliečių teisėms ir interesams, per pagrįstą laikotarpį, kuris turi būti ne trumpesnis kaip penkiolika darbo dienų, gali būti rengiamas viešas svarstymas. Todėl, kai to reikia dėl nuostatos pobūdžio, per pirmiau minėtą laikotarpį ji teikiama viešoms konsultacijoms.
Visais atvejais Generalinis techninis sekretoriatas (isp. *Secretaría General Técnica*) dėl norminių aktų projektų turi pateikti ataskaitą nepažeidžiant Valstybės tarybos (isp. *Consejo de Estado*) išvados tais atvejais, kai ji reikalinga pagal teisės aktus.
Jei norminis aktas gali turėti poveikio jurisdikcijos padalijimui tarp valstybės ir autonominių sričių, reikalinga išankstinė valdžios institucijų ataskaita.
Vyriausybės priimti norminiai aktai gali įsigalioti tik po to, kai visas jų tekstas paskelbiamas Oficialiajame valstybės leidinyje.

Teisinių duomenų bazės

Oficialusis valstybės leidinys turi duomenų bazę, kurioje yra visi teisės aktai, paskelbti nuo 1960 m.

Ar duomenų baze galima naudotis nemokamai?

Šia duomenų baze galima naudotis nemokamai.

Trumpas turinio aprašymas

Oficialiojo valstybės leidinio interneto svetainėje galima susipažinti su visais oficialiaisiais leidiniais, kurie buvo paskelbti nuo 1960 m.
Interneto svetainėje yra teisės aktų ir pranešimų paieškos sistema, taip pat konstitucinės teismų praktikos (nuo 1980 m.), Valstybės teisės tarnybos (isp. *Abogacía del Estado*) ataskaitų ir nuomonių (nuo 1997 m.) ir Valstybės tarybos nuomonių duomenų bazės. Svetainėje taip pat pateikiamos **naujos teisės aktų redakcijos**, kuriose yra pagrindiniai teisės aktų pakeitimai. Galiausiai svetainėje teikiama pranešimų paslauga, apimanti pranešimus apie teisės aktus, viešus skelbimus ir informacijos ir dokumentų paiešką.

Susijusios nuorodos

Ispanijos teisės aktų duomenų bazė

Paskutinis naujinimas: 17/01/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.